

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Dalarnas län

Datum: 2004-02-05

Områdesnummer: NRO 20 162

Områdesnamn: Åsen-Väsa

Kommun: Älvdalen (2039)

Kartblad: 14D NO, 14E NV

Area: ca 2921 ha, varav 2479 ha land och 442 ha vatten

Naturgeografisk region: 30a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden.

Agrara kulturlandskapsregioner: Södra Norrlands och norra Svealands skogsbygder.

Landskapsformer: Förfjällsområde.

Riksvärde:

Odlingslandskap	Naturlig slåttermark	Flora
	Naturbete	Fauna

Värdeomdöme: Representativt odlingslandskap vid Åsen-Väsa, med lång kontinuitet och med inslag av naturbetesmark, samt inslag av äng med hackslått.

Näst efter kyrkbyn är Åsen den största av Älvdalens byar, och tillika en av Dalarnas mest ålderdomliga och vackrast belägna. Men dess dramatiska topografi och genuina byggnadsbestånd vore just intet utan det ännu vidöppna kulturlandskapet. Här hålls ännu åtskillig naturlig gammal slåttermark öppen genom bete, till stor nytta för floran och till fröjd för sinnena. Detta skapar delvis art- och individrika växtsamhällen med arter som slåttergubbe, tätört, slåtterblomma och fältgentiana. I helhetsmiljön ingår ängs- och hagmarksobjekt, som t ex Lymskan, som hör till de finaste hagmarkerna ovan Siljan. En mycket rik ängsflora indikerar lång kontinuitet, med för trakten sällsynta arter.

Slogarna i Bosselby gård i Väsa hör till kommunens största hackslåttermarker. Här finns inte bara ett flertal hotade ängsblommor kvar, utan själva den småskaliga brukningsstrukturen finns bevarad. Som helhet äger området ett mycket högt värde ur naturvårdssynpunkt.

Vid Myckeln finns näringsrika, vegetationsfyllda vatten som skapar goda fågelbiotoper.

Huvudkriterier: A, C, D

Stödkriterier: Storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet, nyckelområde, funktion - betydelse för flora och fauna.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar.

Säkerställande: Saknas.

Områdets huvuddrag: Representativt odlingslandskap vid Åsen-Väsa i Österdalälven, med lång kontinuitet och med inslag av naturbetesmark, samt inslag av äng med hackslått.

Dalgången är tydligt markerad med höga dalsidor. Många öar, uppbyggda av älvsediment, finns i älven. De har en frodig vegetation, där Kung Karls spira, majviva och svarthö ingår, och har ofta utnyttjats som slättermarker. Vissa partier har en mycket tilltalande landskapsbild.

Byarna Åsen och Brunnsberg tillhör de största i socknen och ligger båda i sydsluttning högt ovanför den trånga, nedskurna älvfåran. Båda byarna har tilltalande landskapsbilder med fina utsikter och komplex bebyggelsegruppering i en småkuperad och småbruten bygd med slingrande bygator, odlingsrösen och mot älven ängar ingömda i skogspartier.

Odlingslandskapet med de gamla ängarna och hagmarkerna har väl bibehållit den småskaliga äldre karaktären. Stora delar hålls fortfarande öppna, och vissa mindre partier hävdas ännu med hackslätter.

Väster om gården Lymkan i västra delen av byn Åsen breder ett stort beteslandskap ut sig under en kraftledningsgata. Skogen har här gett vika för en vidsträckt klippig och torr enbuskmark, med trädgångar mot byn och en fuktig översilad gräsmark i den branta sluttningen ned mot vägen. I de små klippängarna är artrikedomen stor och man kan finna låsbräken, slätterfibbla, kattföt, backruta, rödkämpar, bockrot och dvärglummer här. I översilningsmarken i söder växer darrgräs, slätterblomma, källört och jungfru Marie nycklar.

På många ställen i den kraftigt kuperade byn Åsen betas backar av skilda slag. Tre hagar i västra byn och en alldeles intill vägen längst i öster äger rikare flora. Örtfriska avsnitt hyser bl.a. slätterfibbla, stagg, ängsnejlika, ormrot, luddhavre och backruta.

Söder om landsvägen genom Brunnsberg sluttar odlingsmarken brant åt söder vid Gröt ner mot Österdalälven. Mellan åkrar, tomter och lövdungar finns ännu några oplöjda öppna slätterängar. Merparten av ängsmarken utgörs av örtrik

friskäng med stor blomsterprakt. Framträdande arter är låsbräken, ängsvädd, kattfot, brudborste och darrgräs. Mitt inne i centrala Brunnberg finns ytterligare slättermark. Dessa små hackslogar, belägna mellan åkrar och diken, är viktiga beståndsdelar i det mycket vackra småskaliga odlingslandskapet.

Odlingslandskapet i Månsta ligger vackert mellan älven och de skogsklädda dalsidorna. Längs en bäck lieslås en remsa gammal hackslog fortfarande. Dominerande arter är kruståtel, slidstarr, kärrviol och revfibbla. En liten men representativ hackslog med sannolikt urgammal hävdhistoria.

Byn Väsa har en småbruten struktur, med gott om odlingshinder och smååkrar. Kring Bosselby gård uppe i sluttningen breder välputsade hackslogar ut sig bland odlingsrösen, björkdungar och små ägovägar. Här växer bl.a. kattfot, ormrot, pillerstarr, låsbräken, rödkämpar, slätterfibbla och brudborste.

Anmärkingar: Området ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 39-28), i länets ängs- och hagmarksinventering (objekt Ä1 nr 20-23, 25 och 35) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer W3901). Delar av området tas upp i länets naturvårdsprogram som objekt nummer 121 samt 125.

Området berörs av riksintresse för friluftslivet nr FW 11, Österdalälven mellan Kyrkbyn och Åsen.

Referenser:

- Länsstyrelsen Dalarna, 1994: *Värdefulla odlingslandskap i Dalarna*.
Länsstyrelsen 1994. Falun.
Länsstyrelsen i Dalarnas län, 1993: *Dalarnas ängar och betesmarker*.
Länsstyrelsen. Falun.
Naturvårdsverket, 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*.
Stockholm.
Rynéus, T, 1988: *Naturvårdsprogram för Kopparbergs län*. N 1988:1,
Länsstyrelsen, Falun.